„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
Уредништву „Браника“ у Новом Саду

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“

	За Угарску Србију, Црну Гору и др. стране земље		
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11.50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 236 — У Новом Саду, у недељу 18 новембра (1 децембра) 1912. — Година XXVIII.

Све горе по нашу автономију

Велики догађаји на Балкану потиснули су далеко у позадину интересовање за нашу народно-црквену автономију. Не ћемо да тиме рекнемо, да се српски народ у овим крајевима више не интересује за ту нашу народно-црквену автономију. Те како се интересује! У тој нашој автономији, за коју се ево већ преко четрдесет година боримо, последње нам је *уточиште*, где нам народни живот у вези са нашом православном вером може пораза наћи. Али ипак према огромним догађајима на Балкану, где крв наше браће потоцима тече, где хиљадама и хиљадама *„косовских осветника“* падају, где јуначка српска војска задивљује Европу, па где су српски јунаци, рушећи све невгоде, изашли на крваво Косово те прекрилили стару Србију, заузели престонице цара Душана Силнога: Скопље и Призрен, те продрли чак на два мора: *Егејско и Јадранско* — у тим светско-историјским догађајима интересовање за нашу народно-црквену автономију морало је бити потиснуто у позадину. Не ваљда зато, што ми себе истоветујемо са Српством на Балкану, јер знамо своје дужности као грађани ове државе, већ с тога, што симпатишемо са својом браћом исте крви, која потоцима своје крви успоставише стару српску државу на Балкану.

Међу тим и поред највећега интересовања за догађаје на Балкану, српски народ у овим крајевима *није* ни издалека постао апатичан, равнодушан према својој народно-црквеној автономији.

У каквој се мери српски народ у овим крајевима интересује за своју народно-црквену автономију, најбољи су доказ многобројне изјаве најодличнијих српских црквених општина у обрану те автономије, а доказ је већ и то, што и наша јерархија ову ствар врло озбиљно узима. Непосредно после великога народнога збора у Новом Саду, држанога дана 2. (15.) септембра 1912., дао је и наш епископат односно синод дана 5. (18.) септембра исте године *проглас* на овострани православни српски народ у овој митрополији и тражи *споразума* са народом па признаје и надлежност српскога народно-црквенога сабора за уређење наше народно-црквене автономије.

Но тек у седници угарскога сабора од 14. (27.) новембра т. г. из одговора угарскога министра-председника Ладислава *Лукача* на интерпелацију српскога посланика дра *Живка Богдана* у ствари наше народно-црквене автономије, могли смо видети, какве је *природе* могао бити *договор* нашега епископата са угарском владом, кад је исти министар председник могао дати такав одговор, какав је дао посланику дру Богдану.

Да се и српски *владини* посланици, као у опште Срби приврженици садање владе вахукали у *одбрану* наше народно-црквене автономије, као што је у опште и те Србе најнепријатније дирнуло *укидање* наше народно-црквене автономије, најбољи је доказ, да и ти Срби то укидање сматрају као велику *повреду минималних права српскога народа* у овој нашој отаџбини.

Два српска посланика: један хрватски делегат на угарском сабору др. *Владимир Николић* из Земуна и др. *Живко Богдан* из В. Кикинде дали су израза своме *незадовољству*, што је српска народно-црквена автономија укинута. Др. Владимир Николић-Земунски (за разлику од опозиционалца дра Владимира Николића пл. Подринскога) у једној аранжираној депутацији код злогласнога комесара *Цувија* држао је истом Цувију читав говор о нашој автономији. А др. Живко Богдан држао је онамад у угарском сабору сасвим темељан говор о нашој народно-црквеној автономији и могло би му се на том говору, са неком изнимком, честити. Али какве је користи од тих говора, кад је др. Владимир Николић-Земунски, после сасвим ништавога одговора Цувијева, истом викао: *живио!*, а др. Живко Богдан после одговора министра-председника Лукача, који је садржавао *потпуно незнање* наших автономних установа, те многе крупне *неистине — тај одговор узео на знање!*

Одговор дру Живку Богдану од стране угарскога министра-председника Ладислава Лукача права је *апологија*, отворено правдање *укидања* наше народно-црквене автономије, што *досад ниједна мађарска влада* ни у мањим повредама наше автономије није чинила Наравно, да се ту *не* може толико кривити Лукач, колико бивши министар-председник *гроф Куен-Хедервари*, који се без познавања наше автономије дао обманути од извесних наших клерикалних кругова. Покојни барон *Дезидерије Банфи*, који је вредио као највећи мађарски шовиниста, ипак је респектирао нашу народно-црквену автономију. То се видело при оним конференцијама год. 1897. код њега и код патријарха Бранковића. А данас? Кад министар-председник Лукач већ није познавао устројство наше народно-црквене автономије, требао је замолити дра *Дардаија*, негдашњега министарскога саветника код Банфија за обавештај. Исти Дардаји је у своје доба са тадањим Саборским Одбором градио тако звани *јединствени статут*, па нека Лукач *пита* Дардаија, није ли рескриптом од 11. јула 1912. г. *укинута наша народно-црквена автономија, кад он то пориче.* А шта је тај пројектирани јединствени статут према оном покору, што је учињен рескриптом од 11. јула 1912. у нашој автономији! Зар Банфи није могао *октројисати* тај јединствени статут? Али је имао *респекта* према надлежности нашега народно-црквенога сабора.

Нама изгледа, да угарски министар-председник Ладислав Лукач, кад је одговорио дру Богдану, није био на чисто са досадашњим нашим, превишње потврђеним автономним уредбама, а наиме са Саборским Устројством, потврђеним превишњом одлуком од 14. маја 1875. То је баш оно, што је то Саборско Устројство грађено на основу саучешћа лајичкога, световњачкога елемента, а да се не поруши епископални карактер наше источне цркве, као што је то мање више карактер свију автокефалних источних цркава. С тога и §. 18. Саборскога Устројства дели *унутарњу* и *спољну* управу цркве, па унутарњу управу цркве оставља епископату, јер у том §-у 18. каже: да се делокруг *сабора* не *распростире* на догматичне, вероучевне, обредне и литургичне ствари и на дисциплину у духовним стварима, које се односе на црквени зант и ред. Ту је дакле дато епископату све, што му припада, а мешовитост духовног и лајичкога елемента у *спољној* управи цркве спроведена је у духу Саборскога Устројства, па у духу наше источне цркве свуда у нижим властима. Ко целисходност овога пориче, тај мора порицати и *саму установу народнога-црквенога сабора.* Није нужно, да угарска влада брани епископат, кад је за ту обрану већ провиђено у §-у 18. Саборскога Устројства.

Синодално устројство начинило је читаву *збрку* у надлежности власти. Синод не може бити што друго, него врховна власт у духовним стварима. Отуда је и оно погрешно схватање, као да је Митрополијски Црквени Савет постао *реноштетан.* Он је само извршио своју надлежност, јер не стоји у органској вези са синодом. Ако се хтело од синода начинити нека трећа инстанција, то је требао синод Митрополијски Црквени Савет довести у *органску* везу, али је онда требало ипак дати места лајичкоме елменту.

Што се пак тиче изборнога реда, то народно-црквени сабор не би никад пристао на вирилство, нити на посебну курију свештенства, као ни на свештеничко председништво у општинама. Не кажемо, да ово не би могло бити друкчије, али док је наш епископат потпуно зависан од владе, то не може бити друкчије.

Али из одговора министра-председника види се, да *влада хоће да сасвим уништи нашу народно-црквену автономију из политичких узрока* и с тога из сваке речи министра-председника Лукача *провирује намера потпуне октројке, што значи уништење автономије*, или управо уважање оне *„буковинске“ автономије, где* **држава** *извршује црквену управу.* Онај велики мађарски шовиниста, пок. Дезидерије Банфи није се могао никад на то одлучити, јер је као калвин осећао, да би то била повреда *верских осећаја.* Али то се данас хоће са намером октројке наше автономије. Истина је оно, да је потребно, да на наш народно-црквени сабор дођу умерени елементи, али *такова* умереног народно-црквена сабора не ће *никада* бити, који ће пристати на *уништење наше автономије.*

Ако је наш епископат учествовао у оном правцу за нашу автономију, као што га је разложио министар-председник Лукач, то се огрешио о каноне наше свете цркве.

Из одговора министра-председника Лукача види се, да **наша народно-црквена автономија иде све на горе.** Али ћемо се свим законитим и уставним средствима борити за нашу народно-црквену автономију, као што смо се и до сад борили, док не дођемо до мете.

На сваки начин да посланик др. *Живко Богдан* као православни Србин није смео узети на знање такав одговор, као што је био одговор министра-председника *Лукача.*

Конференција хрватско-српске коалиције у Будимпешти.

Будимпешта, 15. (28.) нов.

Педесет девет чланова из цијеле Хрватске и Славоније и то **42 Хрвата и 17 Срба**, састало се је данас у Будимпешти на конференцији, која се је бавила **међународним положајем и унутрашњом хрватском политиком.** Присутни су били скоро сви посланици и бивши посланици х.-с. коалиције, а дошло је и много исприка и брзојавних поздрава са свију страна.

У 11 сати пре подне искрснуло је у дворану за конференцију неколико **полицијских чиновника**, под водством полиц. саветника **Тота**, који је питао, да ли присуствују конференцији и страни поданици, јер је полиција добила поуздане (?!) извештаје, да ће на конференцију доћи и др. **Крамарж**, а у том случају би полиција морала присуствовати конференцији, да чује, **да се можда не закључује нешто против државних интереса.** Сазивачи конференције **одлучно су се одупрли захтеву полиције**, да она присуствује конференцији, јер је ово конференција **једне странке**, строго ограничена на позване. После дугог тезмања **пописала** је **полиција** све **учеснике** и удаљила се с изјавом, да ће тражити даље налоге. За читаво време **опсели** су **детективи и полиц. чиновници** хотел „Континентал“, где беше конференција.

У 11 и по сати отвара председник коалиције Грга **Тушкан** седницу, поздравивши присутне топлим говором, у коме је истакао **важност доба, у коме** се конференција састаје.

Као први узео је реч бивши оделни предстојник др. Александар **Бадај**, који разлаже, да је уведењем комесаријата суспендирано право састајања и слобода штампе. Зашто? Због каквих немира у земљи? Напротив, у Хрватској влада примеран мир. Пре свих великих промена владала је оштра цензура и највећи притисак државне власти, а ипак све то није могло да заустави ток догађаја. Комесаријат давно намје обећана „арматура“. Хтели су сломити отпор народа против пресизања мађарске власти. Једну **клевету**, коју шири о нашем народу службена штампа, мора овде одлучно одбити. Званични кругови **тумаче чињеницу, што је народ миран, да је народ задовољан с овим стањем.** Наш историк Рачки рекао је, да је наш устав и аутономија тако стара, као наш народ сам. Наш народ, у свом интимном фамилијарном животу, живи

аутономним животом. Из породичних кругова пренашао је овај дух уставности и на свој државни живот. Данас, кад **од Кине до Португала слави победу принцип демократије**; данас, кад наша балканска браћа лију потоке крви за слободу, хоће да **понизе наш народ као ропски**, који не тежи за аутономијом и који се задовољава са апсолутизмом. **Мир је у Хрватској, али не мир задовољства**, већ за то, јер је **наш народ знао задржати душевну равнотежу**, јер није изгубио веру у своје писано и живо право, јер верује, да га на југу ове монархије чекају јоште важни национални задаци. Мирни смо, јер верујемо, да ће ова несрећна политика, која своју рођену децу ждере, ускоро престати.

Др. Бадај даље разлаже **незаконитост данашњег заступства Хрватске** на заједничком сабору. Против Ирске се никада није поступало тако, као против Хрватске. Угарски и хрватски народ скроз су различни, а ипак су могли живети заједно кроз 800 година, и то само зато, јер их је везао заједнички интерес. Апсолутизам једнако је недозвољен у Хрватској као и у Угарској. Суспендирањем хрватског устава повредио је министар-председник и заједнички интерес и пољуљао заједничке интересе Хрватске и Угарске. (Бурно одобравање). Ових дана позвао се је министар-председник Лукач на државну нужду због уведења комесаријата. Тиме је сам **признао повреду**. Нужда се мора вршити у оквиру закона. У Хрватској би могао дакле учинити нешто из нужде само бан, одговоран сабору.

Др. Бадај прелази на **пакт** између х.-с. коалиције и странке права, те вели, да је то чисто страначка аутономна ствар. У Угарској шта више **пактирају с краљем странке**, које не стоје на закону. За време од 44 године нагодбеног устава већ се **по трећи пут влада у Хрватској апсолутистички** и то **увек у гороој форми**. Ако се у оваквој прогресији настави, може се прорећи наскоро **банкротство читавог устава**. Зато морамо најодлучније захтевати нове уставне гаранције, да се ова нагодба стави на сасвим нове темеље. Ми јесмо за мир, али за **частан мир**, који ће рачунати са нашим жртвама у овој дуготрајној борби. (Бурно одобравање).

Др. Едо **Лукинић** у кратком говору предлаже ову резолуцију:

Р е з о л у ц и ј а:

Представници х.-с. коалиције састали су се у Будимпешти с разлога, што им је суспензијом хрватског устава и закона о праву састајања, као и превентивном цензуром, која не допушта ни најневинија политичка саопштења у новинству, онемогућено, да се у својој домовини изјаве о актуелним политичким питањима.

Х.-с. коалиција *изјављује* прије свега *своје симпатије са борбом, коју савезни балкански народи, а нарочито јуначка српска браћа, воде за слободу и цивилизацију.* Поводом пак узнемирујућих гласова о заплетеном међународном положају сматра х.-с. коалиција за своју свету дужност, да даде израза очекивању, да ће се мјеродавни фактори у монархији сагласно са жељама већине народа у монархији заложити за благотворну *политику мира*. Изнимним стањем у Хрватској и несрећеним парламентарним приликама у Угарској нанесене су *тешке ране* краљевинама Хрватској и Угарској, да је потребан дуг период мира и рада за њихово исцељење. Овом приликом даје х.-с. коалиција и са своје стране израза *болу* читавог хрватског и српског народа у монархији, због тога, што *водећи државници у монархији показују више смисла и разумевања за аутономију и државну самосталност полудивљих арнаутских племена*, која не сачињавају никакво ни политичко ни четничко јединство, *него за респектирање постојеће, законима зајемчене државоправне аутономије стародревне краљевине Хрватске*, коју настањује културни хрватски и српски народ и која је баш у борбама против турско-арнаутских најезда стекла неоцењиве заслуге за одржање монархије.

У данашњем стању комисаријата гледа х.-с. коалиција *тешку повреду* уставних гаранција заједничког угарско-хрватског права, као и повреду аутономних темељних закона хрватског устава. А уздрмани су тим стањем и они исторички интереси, који су кроз 800 година били главни темељ угарско-хрватске државне заједнице. Коалиција одобрава с тога гледишта изјаву својих чланова у заједничком сабору у ствари уставних повреда, као и у ствари илегитимитета хрватског заступања на заједничком сабору, и сматраће својом дужношћу, да поведе бригу, да се створе гаранције против уважања оваквог стања у будућности.

Х.-с. коалиција очекује, да ће меродавни фактори већ једанпут увидјети неодрживост и опасност данашњег апсолутистичког стања у Хрватској и у најкраћем року *повратити Хрватској њезина уставна права*. Ову повреду устава, овај *удар*, оправдава угарска влада разлозима државне нужде, а ови разлози *ни у ком погледу не стоје*. Тако је сасвим *неоснована тврдња* мин.-председника Лукача, да се х.-с. коалиција пактом са странком права обвезала на политику раставе Хрватске од Угарске и да је услед *тога* постојала опасност, да ће већина хрватског сабора у каквој законској форми закључити раставу Хрватске од Угарске. Пакт х.-с. коалиције са странком права ни мало не тангира програм коалиције и њену приправност, да води реалну политику на темељу закона. Али констатујући ово, *најодлучније одбија* х.-с. коалиција *угарско службено становиште*, да краљевина Хрватска не може имати тежња и захтева за проширењем своје државоправне самосталности и оживотворењем земљишне целокупности, јер се то угарско становиште противи не само народним идеалима, него је оно противно и самом темељном државном закону, који установљује начин и пут за остварење таквих тежња и захтева. Чињеницу, што народ у краљевини Хрватској мирно подноси безразложно уведено изнимно стање, приказују службени фактори *криво* као *знак тобожњег задовољства* народног с тим стањем. Народ је миран, јер је свестан свога права и своје снаге, а да службени фактори то и сами виде, најбоље показује околност, што се *устручавају расписати изборе*, на којима би се народна свест и снага најсјајније манифестирала.

Подједно сматра х.-с. коалиција за своју дужност, да протестује против *суспензије српске народно црквене аутономије*, и то не само с разлога, што су том суспензијом *одузета српском делу народа важна права* на подручју народно-црквеном, него и с разлога, што је дотичном суспензијом повређен у битности и хрватски закон од 1887., којим је српска народно-црквена аутономија инартикулирана и под заштиту хрватског сабора стављена.

Барон Јосиф **Рајачић-Брињски**: Сл. конференцијо! Изјављујем, да предложену резолуцију примам у целости и то из следећих разлога: У важним часовима, кад је наш народ удивљења достојно мпожртвовношћу и храброшћу на пољанама Старе Србије, Маћедоније и Приморја у сјајним победама, крвљу и животима својих синова засведочио дубоку моралну и етичку енергију, коју је у народној песми и у народној мисли сачувао кроз стотине година, дужност је свакога сина нашега народа, свакога Хрвата и Србина, да пуном озбиљношћу, искреношћу и одлучношћу, кад дође у прилику, каже своју реч. Само са потпуном отвореношћу и искреношћу послужиће Хрват или Србин у данашњем часу **краљу** и **отаџбини**. Непоправљиви грех бисмо починили ми Срби и Хрвати према краљу и отаџбини, кад не бисмо свој одлучни глас подигли и онда, кад се наше схватање не слаже са **официјелним** схваћањем интереса наше монархије. Двоструко је право наше и двострука је дужност наша, да нашу изјаву дамо. Прво као грађани ове државе, а друго као чланови народа, на чијем живом организму се конфликт одиграва, јер Србија и српско-хрватски народ изван наше монархије, није за нас никакав страни појам, него је то крв наше крви, саставни део нашега народа, па је сва задаћа и уметност наше ванске политике била и остаће, да доведе у склад интересе нашега народа са интересима наше монархије. То ми као Срби и Хрвати и као грађани ове држава имамо права да тражимо. А у том погледу чинила је наша дипломатија и чини **кардиналне** погрешке, јер своју политику није управљала према логичним конзеквенцијама, које извиру из етничкога јединства народа, него је за љубав своје криве методе настојала око узалудног и немогућег посла решавања нашега проблема чисто територијално без обзира на нашу народну целину. У прошлости није наша официјелна политика имала довољно широкога погледа, да увиди велику културну мисију, коју јој императивно намеће положај наше монархије. Било је часова, кад би потлачени и под турским ропством стењући балкански Словени нашу монархију дочекали раширених руку, да је хтела да преузме улогу ослободитељке и избавитељке балканских Словена. То је била положајем наше монархије наметнута историјска задаћа њезина. Та задаћа не би сигурно измакла оку официјелне политике, да су одговорни државници водили династичку политику куће Хабсбурговаца и настојали, ради те политике довести у склад унутарњу политику у монархији са постулатима оваке ванске политике.

Консолидирање српско-хрватскога народа, који живи у монархији, требала је дакле бити **прва брига наших државника**. Међутим, они су дипломатизирали са Турском и одржавање турске царевине сматрали за државничку вештину. Сада, кад су се балкански Словени сами ослободили, они, не могући више одржати турску царевину, сву своју бригу посвећују, да државну самосталност прибаве различитим, монархији потпуно страним арнаутским и арбанашким племенима, која не само да су била кроз стотине година први помагачи Турске у угњетавању балканских Словена и хришћана, него су и онда, кад је цео Балкан плануо ратом за ослобођење, показали се осим малих изнимака као најкрволочнији бранитељи трулог и неморалног турског корупцијонизма. При том се за оправдање овакве политике позивају на начело: „Балкан балканским народима“! Победничке војске балканских држава требале би према томе да донесу слободу и државну самосталност онима, који су се најкрволочније против њих борили, само за то, јер Арнаути станују на Балкану. При том заступници овакве политике не виде, да би истом логиком и поражена Турска могла тражити своју целокупност, као што је била пре рата, јер напослетку и Турци су према таком схваћању балкански народ. У осталом, ако се је на традиционалне помагаче турскога господства над балканским Словенима, на Арнауте имао применити принцип: „Балкан балканским народима“, онда је најмање, што се од њих већ са човечанског гледишта морало очекивати, то, да не ратују као народ у четама уз регуларну турску војску против својих ослободитеља.

Династичка политика захтевала је некада, да наша монархија буде ослободилац балканских хришћана Словена, а нарочито Срба. Тај глас нису могли да чују одговорни државници, који нису могли да виде, да је прави интерес династије тамо, где је интерес српског и хрватског народа. И тако је погрешкама — које се чудним фатумом у историји наше дипломације опетују — прошло то време и балкански Словени морали су ево властитом снагом и натчовечанским напорима да своју браћу ослободе из турског ропства. И сада, место да тај факат највећим весељем поздрави наша монархија и да, кад већ није била ослободилац, постане балканским савезницима моћни заштитник и пријатељ, да им прва осигура успехе њихове борбе, наша дипломатија, немајући више Турску, открива своје срце за Арнауте и у исто време, кад укида аутономију стародревне краљевине Хрватске и аутономију српске цркве, брине се за аутономију **Арбанаса**. И то све ради пуке фикције, да интереси наше монархије траже аутономну Арбанију. Шта је нама Арбанија, и шта смо ми њој, и питање је, у чију ће сферу и под чији уплив пасти таква автономна Арбанија. Кад су наши државници већ пропустили учинити, да монархија донесе слободу балканским Словенима, дужност би им била, најсвесрдније поздравити епохално дело ослобођења балканских Словена и учинити их пријатељима наше монархије. Имајући монархија у свом државном саставу неколико милијуна држављана истога племена, кад није била ослободилац, имаде **дужност**, да буде заштитник и пријатељ оне наше браће, која су се данас сретно турског ропства ослободила. И политички и господарски за нашу монархију и ближи и важнији је српски народ у Србији, Црној Гори и у новоослобођеним крајевима, него ли далека и страна Арбанија, и пријатељство проширене и ојачале Србије и Црне Горе **корисније** је нашој монархији, него Арбанија. Но, до ових истина не могу се уздићи државници монархије, јер не воде ни унутарњу ни ванску политику у складу са интересима династије хабсбуршке, која и по историји и по положају имаде Балкану мисију заштитника и пријатеља јужних Словена. Ти државници допуштали су увек, да се у појединим чинима државна власт монархије представља као **непријатељ** целе наше расе, а тиме су се кардинално огрешивали о интересе династичке политике. То је бивало за то, што су интересе владајућих народа стављали над интересе династије. А кад тамо, склад између интереса Југословена у монархији и интереса династије најјачи је ослонац наше династије.

У претпоставци тога склада и у осећању ове истине показали су Југословени у толиким биткама својим јунаштвом и пожртвовањем у прошлости, **шта** вреде за монархију. Лојалност њихова и оданост краљу и династији није извирала само из држављанске дужности, него је била **дубоко осећана вера**, да ће читавом нашем племену доћи спас од хабсбуршке династије. О томе су државници монархијски морали водити рачуна — а нису то чинили.

Данас западају још у гору погрешку. Место да нам политички и господарски приближе моћне нове државне творевине на Балкану, они, посвећујући своју бригу **Арнаутима**, у опреци према нашим суплеменицима, стављају се тако на страну оних, који су још јучер оружјем у руци настојали, да зауставе ликвидацију турске царевине.

Мени се чини, да наши државници још увек **не ће** да увиде, да трајни напредак и развитак наша монархија никада не ће наћи у национално подјармљивачком принципу: divide et impera, него само у културној и напредној девизи наше династије: Viribus unitis т. ј. моћном заштитом и гаранцијом мирног државног развитка Срба изван монархије и омогућењем несметаног уставног развитка Хрвата и Срба у монархији, окупити снагу нашега народа на културном свеопштем раду.

Зато ја, дајући и овом приликом израза **традиционалној оданости српскога и хрватскога народа** према Узвишеном Дому, изјављујем, да жалим, што одговорни државници у монархији још увек не ће да увиде ову идентичност интереса наше династије и нашега народа, и према томе, што не пруже што издашнију заштиту нашем племену у монархији и изван монархије.

Одбијам најенергичније **недопустиво схваћање, да несклад са назорима официјелне политике значи велојалност**. Напротив, ја јесам и остаћу моме краљу увек веран и поданички одан, али у свој мојој ода-

ности изјављујем, да по мом схваћању и династички и наши национални интереси траже једно исто, а то је, да према нашем народу у монархији што пре престану понижавајући односаји комесаријата, а изван монархије да му се не смета и омогући уживање свију плодова, које је својим поштеним радом и беспримерном пожртвовношћу стекао, па да тако Срби и Хрвати у монархији буду и даље први стуб њезин, а изван монархије да јој српске државе буду прави пријатељи. Тако ће се општој култури, општем напретку човечанства у потпуном складу интереса наше династије и нашега народа најбоље послужити. (Бурно, дуготрајно одобравање)

Усред говора барона Рајачића улази полиција те саветник Тот изјављује, да се по вишем налогу мора убедити, да ли за ово време није у конференцију дошао и који страни поданик. Уверивши се, да страховање његових претпостављених није оправдано, саветник Тот са својом четом оставља дворану.

Повела се је дужа дебата.

Еразмо Барчић предлаже, да се изрази у резолуцији мисао, да када се једна странка не држи закона, престаје и обвеза и за другу странку.

Светозар Прибичевић истиче рад коалиције, која је успела да одржи хрватско питање стално на дневном реду. Комесаријат у Хрватској није доказ наше слабости, него је документат наше несломљене отпорне снаге. И сада смо дошли у онај град, где смо кроз три месеца водили опструкцију за наш народни језик, да и опет поцигнемо глас незадовољства због унутарње и спољне политике ове монархије.

Говорили су још Тушкан, Кошћец, Муачевић, бивши подбан др. Влад. Николић-Подрински, др. Бертић, др. Костић, и други.

На то је једногласно примљена резолуција.

Конференција је настављена у 5 сати после подне.

Како се с нама поступа.

— Забрана засебне продаје „Браника“. —

О заграничној политици наше монархије пишу сви листови у аустро-угарској монархији. Огромна већина јавних гласила осуђује ту политику — одлучно. Сви словенски листови па сви мађарски опозицијони листови, па и многи немачки листови противни су политици нашег министра иностраних послова г. грофа Берхтолда, особито у погледу Србије и њеног изласка на Јадранско Море, и пишу дугачке чланке против евентуалног рата са Србијом, односно са савезом и у том солидарних балканских држава. Удружена мађарска опозиција издала је читав званични свој експозе, у коме се најжешће осуђује Берхтолдова политика и наглашује, да наша монархија не треба да спречава балканске хришћанске државе у њиховим праведним тежњама.

Осим мађарске опозиције држали су социјалисте у свима главним варошима наше монархије против те политике огромне митинге, где су оштрим речима осудили Берхтолдову политику. Само мунгови у мађарској и мамелуци у аустријској делегацији слажу се с њоме. Дакле народи монархије с једне стране а гроф Берхтолд са друге стране. Кад би се хтело плебисцитом свију грађана ове монархије, који дају крв и новац за ратове, то питање да реши, здраво би јадно испао плебисцит за оне, који државом управљају.

И наш лист држао се гледе тога питања тако рећи општег јавног мњења у монархији и отаџбини. Али ево нама се то од новосадских управних органа тако замера, да нам финансијска управа и градоначеоник сл. кр. вароши Новог Сада, г. др. Владимир Деметровић одузеше право продавања листа „Браника“ по трафикама, приватним кућама и сокацима. А та забрана материјално знатно штети наш лист.

Да би се и наши читаоци, који не читају и друге па пр. мађарске листове, уверили о истинитости наше тврдње, доносимо један чланак најраспрострањенијег мађарског листа, „Magyarország“-а, о аустро угарском конзулу Прохаски у Призрену, који чланак у опширном изводу гласи овако:

Призренска лакрдија.

Брдо је родило миша, а трагедија се претворили у лакрдију, и данас се цела Европа весели над *Прохаском*, чија је ствар кроз више недеља притискивала међународни положај и европски мир. Сад се међутим испоставило, да аустро-угарском призренском конзулу *не фали ништа*. Све, што се догодило, то је, да се госп. конзул — који здраво не воли Србе — кад је српска војска умарширала у његову „резиденцију“, дурио и није хтео признати стварну крепост српског војеног заповедништва. Доцније се предомислио и учинио у обичајено подворење код српског војеног заповедништва, услед чега је и он добио дипломатским мисијама припадајућу почасну стражу. То је све, што се догодило у Призрену, и преко овог догађаја може прећи свет на дневни ред са том свешћу, да још никад нису од мањег комарца, као што је г. Прохаска, надували већег елефанта.

Није нам ни на крај памети, да омаловажимо начело неприкосновености дипломатских личности, и ми сами исповедамо, да се са личностима, које у иноземству један народ заступају, има са таким истим поштовањем поступати, какво дотична *нација* има права за себе да потражује. Само што из истог начела и то излази, да свака сила, свака нација, има добро побирати оне, које са мисијом у свом заступству пошље у иноземство. А иноземствене мисије најважнија је и првобитна дужност, да оне силе, које су их изаслале, достојанствено заступају. Увек треба на то да мисле, да оно, што они чине, није лични чин, него чин оне државе, која им је поверила своје заступање.

Не можемо куд, али те важне погодбе не можемо да нађемо у деловању г. Прохаске. Монархијин трговински промет у Призрену не може бити одвише велик, јер изгледа, да је г. Прохаска ван сваког посла много доспевао, да се дубоко зарије у балканску политику. Он је себи уобразио, да је он тамо неки посланик мање врсте и мислио је, да баш на њега чека управљање балканске светске историје. У том уображењу је он за тим пао у праву мегаломанију, кад је присвојио себи задатак, да ће *он* зауставити победоносни ход оружја балканског савеза. Несумњиво је, да је такову предузећу исход могао бити само гротескан, али и то је сигурно, да таково понашање баш није подобно, да дигне престиж, углед аустро-угарске монархије.

Овај Прохаска је у осталом типски представник балканске политике наше дипломатије. Кад он, изаслати конзул ради заштите *трговинских интереса*, тера *политику*, ради он оно исто, што и наша монархија: и ова, уместо да за нас прави трговину на Балкану, *тера политику* на нашу штету. Бечка дипломатија увек иде за тим, да на Балкану осигура политички утецај монархијин, па док у том нагомилава неуспех за неуспехом, са скршеним рукама гледа, како нам балканске трговачке свезе други испред носа односе. (На пр, наша »верна« савезница Немачка нам је отела сву трговину у Србији. — Ур. „Бр.“) Тако се онда догоди, да користи од Балкана припадне другима, а нама не остаје друго, него *мржња, непријатељевање балканских народа* и мобилизацијони трошак, који од времена на време постаје потребан.

И *због тог смешног случаја са Прохаском* нам је толико времена *висила над главом рашна опасност*! Због једног чиновника трећег реда, који звање није умео да отправља с потребном хладнокрвношћу и достојанством, морало је *хиљадама породичних очаца бити истргнуто из круга њихове* породице, морало је бити уништено неколико стотина милијона вредности, морао је и онако тешко погођен привредни живот наш да буде још већма укочен и морамо сада уместо „задовољштине“ да прогутамо *подругљив смеј* Европе.

Уопште, онаково руковање балканским питањем, које смо на жалост код наше дипломатије искусили, постаје бескрајно теретно, чисто несносно. Видимо, да се наши *прави* интереси, привредни, потпуно занемарују, а непрестано излазе с новим и новим *замишљеним* интересима и жалбама, који нас изазивањем нових и нових опасности чине нервознима. *У овој политици нема ни трага озбиљности*, смишљености, плану, али има у њој пуно машања, колебљивости и безглавља. Данас сваки читалац новина са здравим разумом и јасним мишљењем има чистију слику о балканском положају и о европској констелацији, која је услед тога настала, него наша владавина, која ради с великим апаратом, а том се у осталом баш није чудити, ако помислимо, да наше министарство иностраних дела информишу онакови типови, као што је Прохаска. Отуд је онда, да *Европа мора да поправља погрешке, које чини бечка дипломација*. И још је срећа, што у Европи има благонаклоности за то, да исправи наше погрешке те се тако наше бриге своде на то, да ли ће у нашој владавини бити потребне благонаклоности за то, да се покаже примчива према благонаклоности Европе?“

*

Ето тако гласи тај чланак из мађарског листа „Magyarország“-а, који има у земљи највише претплатника. Ми бисмо могли још више и много оштријих чланака навести из тога листа. А могли бисмо и из других мађарских и немачких листова навести жестоке нападаје, у којима се претреса и наша заједничка војска, па зато против тих листова нису никакве, ни превентивне ни накнадне мере предузимане. Зашто се дакле прогањају само српски листови?

Зашто су српски крајеви у Угарској преплављени детективима, који обилазе српска, буњевачка па чак и словачка места, да траже, шта се мисли и ради у народу, и стављају отворено и писмено нека питања: Какво је расположење у народу, колико је прилога скупљено на рањенике и је ли поштом или лично новац тај послат? Најизлишније је пак питање, какве изразе употребљавају Срби против Мађара, јер Мађари и сви други народи једног су мишљења о дневним политичким питањима.

Зацело, да те мере не потичу директно од овдашњих наших органа, него, услед бездушног потказивања по упутству од горе, али наше је мишљење, да су баш ти наши органи позвани и дужни, да обавесте оне горе, да су у великој заблуди у погледу српског народа, и да симпатије наше спрам Србије још не садржавају у себи илојалност спрам отаџбине.

Ако су давани прилози на рањенике српске, то је хуманитарна цел, а није било ни забрањено. И велика је заблуда, мислити, да су скупљене толике своте, које претичу потребе за рањенике. Та за Црвени Крст краљевине Србије дао је 1000 К и сам аустро-угарски посланик у Београду г. Стеван Угрон, па Пештанска Комерцијална Банка и многи други Мађари племенити људи. Па јесу ли и они илојални за то, што су извршили једно човекољубиво дело?!

Ове мере, које се сада предузимају спрам српског народа, узнемирују без повода најшире наше слојеве, а шкоде и угледу монархије, као што је било са Фридјунговом парницом.

Што се тиче лојалности српског народа, могу надлежни фактори мирно спавати.

РАТ
за ослобођење хришћана у Турској.

— Вештачко проглашивање независности Арбаније. — Опомена штампи у Србији. — Упорна борба код Дебра. — Српска војска освојила Дебар. — Сатрвен отпор до мора. — Остатци турске вардарске војске. — Престолонаследник Александар отпутовао на Чаталџи? — Иса Бољетинац. — Клевете против руског посланика у Београду. — Српска војска иде у помоћ Бугарима на Чаталџу. — Испади турске посаде у Скадру. —

Синоћ и ноћас смо добили пуно телеграфских вести, које нам много казују. Покушаји, да се по појединим варошима Арбаније проглашује независност ове земље, слабо успева. Врло мален део Арбанаса прави церемоније са увлачењем турског, а истицањем неког новоскрпљеног арбанашког барјака, но већина Арбанаса не ће *ни да чује* за ту нову државну формацију.

Српска влада је издала апел на штампу, да умери тон према суседној монархији. То је умесно, јер грдња и персифлажа није доказ. Не би згорег било, кад би сличну опомену издала и наша влада, јер оно, што данас некоји и бечки и пештански листови пишу о Србији и српском народу, прелази све границе. Штампа, особито код нас овамо, много је допринела, да се толико заоштре односи између две суседне државе.

Јуначка српска војска потукла је остатке турске вардарске војске и Арнаута код Дебра и посела ову варош. Муслимани у оним крајевима, па чак и љути Арнаути у Љуми предају оружје српској војсци.

Према једној, званично још непотврђеној вести, српски престолонаследник *Александар* полази на бугарско-турско бојиште те ће са српском појачати бугарску војску на Чаталџи.

О Иси *Бољетинцу*, за кога се био пронео глас, да га је генерал Живковић убио због неверства, чује се сада, да је жив и да се налази у селу. Он се није истицао против српске војске, и Србија ће, пошто је упливан човек, признати његова права и повластице.

Црногорци су ономад под Скадром имали крваву и дуготрајну борбу. Изгледа, да је до опседнутог *Есад*-паше допрла вест, да су Турци на Чаталџи победили Бугаре, те га је то осоколило, да покуша испад. Али га је црногорска војска опет стерала у клопку.

(Телеграми »Бранику«.)

Српско-турски рат.

— Заузеће Дебра. —

Скопље, 16. (29.) XI.

(Званично.) Јуче пре подне наша је војска ушла у Дебар после упорне борбе са турском војском, која се повукла са Битоља, и Арнаутима из битољског краја и Малисије. Савладана Љума са једне стране и разбијени дебарски Арнаути с друге, значајни су успеси српске војске.

Варош је одушевљено дочекала српску војску. Муслиманско становништво вароши и околине изјавило је своју покорност. Падом Дебра сатрвен је сваки отпор све до мора.

— После турског слома код Битоља. —

Скопље, 16. (29.) XI.

Према званичним извештајима заробљено је **20.000 турских војника** од турске војске, коју су српске дивизије разбиле на Битољу. Међу тим заробљеницима има преко сто виших официра.

Читави одреди турске војске, разбијене код Битоља, непрестано се предају заједно са својим официрима. Јуче су се предала са својим командантима два турска батаљона, један у Ресну, а други у Охриду.

Према коначним податцима запленили су Срби код Битоља 66 турских топова, велики број пушака, муниције, материјала, много магацина, пуних хране и одела.

Након последњег сукоба код Везирова Моста српска војска је заузела посвема целу Љуму. Љумљани, најљући Арнаути, предали су све оружје, пристали су на то, да предаду све оне, који су их потстрекавали на устанак. Свако село је дало по једног таоца. Тиме је и овом делу српске војске сасвим отворен пут ка мору.

— Престолонаследник Александар у Солуну. —

Београд, 16. (29.) XI.

Престолонаследник Акександар стигао је у понедељак у ноћ у Солун. Сутрадан ујутру престолонаследник отпутовао је за Чаталџу.

За време боравка у Солуну један грчки батаљон одао је почасти српском престолонаследнику.

— Принц Ђорђе и принцеза Јелена у Београду. —

Беград, 16. (29.) XI.

Јуче пре подне у 9 часова допутовао је из Битоља у Београд краљевић Ђорђе и присуствовао је сахрани мајора Милана Маринковића, који је 11. октобра о. г. погинуо у битци на Куманову, а јуче му је тело пренето у Београд и уз велико саучешће војске и грађана сахрањено на новом београдском гробљу.

Кнегиња Јелена је посебним возом отишла у Тополу, да види задужбину свога оца, краља Петра, и истога дана се вратила.

— Корист од отетих турских топова. —

Београд, 16. (29.) XI.

Отети турски топови поправљају се у Крагујевцу. Преоправља се и отета муниција. Учињене су пробе, које су дале одличне резултате. Ти турски топови одлично гађају. Са турским топовима српска артиљерија биће скоро удвостручена.

— Гласови о Иси Бољетинцу. —

Београд, 16. (29.) XI.

Поводом гласова, да ће Иса Бољетинац, који је ухваћен у брдима, бити стрељан, »Штампа“ каже, да то није истина и да не одговара интенцијама владе ни војних команданата. Бољетинац се није отворено одупро, није војсци нанео штете нити организовао већи устанак. Биће интерес државе, да Бољетинца, који је популаран, призна.

— Арнаутско питање. —

Београд, 16. (29.) XI.

Данашња »Политика« констатира, како у правој Албанији није пукла права арбанаска пушка на српску војску, која је дочекивана добро. Арнауте је везивала у целину до сада само привилегија анархије, у којој су плаћени агенти организовали буне стварајући дипломатске проблеме. Српска војска је посекла ове конце, зато сада Арнаути мирно полажу оружје, њихове су буне беспредметне, јер ће добити све слободе, дозвољене у цивилизованој држави, која ће их оплеменити.

»Трибуна« с похвалом коментира наредбу владе, да се забрањује сада мењање вере и прелажење у православље, те каже: »Ово је племенит гест, којим се спречава прозелитизам с једне стране, а с друге показује, да Арнаутима, који су се сада мислили додворити прелазом у православље из муслиманства и католицизма, није то потребно, него ће без тога бити заштићени.«

Народњачке »Вечерње Новости« кажу, да између Србије и Аустрије нема спора, него да га ствара део штампе. Није одбијено никакво право монархије, није утврђено њено право у албанском питању. Није одбијен никакав њезин позитивни предлог, кога није ни било. Војне операције не могу бити предмет спора, већ само дефинитивни резултати, који још нису утврђени. Ако у опће дође до поделе Албаније, онда тек може се, ко мисли да треба, обратити на све, који ће ју делити, а **никако самој** Србији. Мир са Турском биће дело целог балканског савеза, а арбанаско питање опет не може бити питање појединe велесиле, него целе Европе. За то, кад нема предмета спора, нема ни спора, за то Србија не одговара, јер нема још, коме ни зашто одговарати.

„Стража“ каже, да пристанак монархије на европски споразум, иако значи само промену методе, показује, да Немачка улогу савезника схвата као мировно-посредничку сугласно и својим интересима. Промени ли монархија не само методу, него и политику, Србија ће најрадосније прихватити и тражити пријатељске односе.

Према поверљивим извештајима, овамо стиглим, код проглашења аутономије у Валони само је мањи део Арбанаса учествовао, а већи део није се уопште повео за церемонијом.

— Изјаве српског полуслужбеног листа. —

Београд, 16. (29.) XI.

Вечерашња владина „Самоуправа“ донаша два саопштења, у којима каже: „Док се проносиле европском штампом разне сензацијоне вести, као да руски посланик Хартвиг ради у Београду несугласно политици стишавања и мимо своје владе долази у аудијенције краљу, да руководи српску политику, ми смо сматрали, да те вести нису вредне освртања, али сада смо се уверили, да те вести нису пролазне, него имају дубљи смер, хотећи приказати за садашње догађаје одговорном Србиу, а онда Русију и представити, као да Србија брани своје животне интересе не за то, што су њени, него прима руске савете, пак морамо изјавити, да Хартвиг није после заједничке дипломатске посете о краљеву рођендану био ни један пут код краља, да у министарство иностраних дела долази, кад има налог од своје владе, а у српске послове се апсолутно не меша, јер *српска влада не би допуштала таково мешање* ни једном посланику ма како пријатељске силе. Хартвиг ради само и искључиво у духу инструкција своје владе“. Напокон каже „Самоуправа“: „Према *интригама* овакове врсте, европски свет може лако судити, *са каквим невољама имамо да се боримо, кад бранимо своје интересе.*“

У другом коминикеју изјављује, да ће српска војска, која је на диспозицији, поћи на Чаталџу, па каже: „Преговори између Турске и балканских победника су започели и било је изгледа, да ће се брзо свршити, али је Турска одједном почела развлачити ствар. Турска таким држањем својим нагони савезнике, да јој *зададу последњи удар*, и да *отерају Турке и из Цариграда*. Балканске државе нису хтеле терати до краја и излагати Турску крајњем и најтежем удару, али Турци хоће да се о животу њихове империје још сада реши. Турска не ће да увиди, да балканске државе нису хтеле ићи даље, него што је требало, да би се решило њихово питање, она их дакле нагони, да пођу даље и изазову питање не само о Балкану, него о целој империји. Општи задатак рата позива и српску и грчку војску у Албанији и Македонији, да узму учешћа у операцијама код Цариграда, те да и оне увећају себи славу повраћањем Цариграда хришћанској управи; она ће се што пре спремити не губећи времена и не жалећи трошка. Турска влада нагони их, да пораде на дефинитивном решењу источног питања. Божја је воља, да тако буде! Тада ће тек бити зачеће мира, кад *Турци буду пребачени у Азију.*“

Ова саопштења побуђују велику пажњу, јер су упућени кругови уверени, да нису само устрашивање Турске, него да су плод чврсте одлуке савезника: да последњим ударцем изазову решење целог источног питања и тако *спрече све сплетке*, које се у последње време плету и у поводу којих турска влада мисли, да ће завлачењем преговора побољшати свој положај.

Црногорско-турски рат.

— Борба око Скадра. —

Цетиње, 16. (29.) XI.

Турци настављају нападе пред Скадром. Синоћ су напали црногорске предстраже око Кира осувши јаку топовску паљбу из опкопа преко Кира. Бој се отворио и трајао је до поноћи. Том приликом три црногорска војника су рањена лако, један тешко. Изгледи су, да Турци настојавају, да се ослободе тешког стања тим пре, што се по Скадру проноси глас, да Турци побеђују савезнике,

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 17. новембра 1912.

— **Нов доктор богословља.** Ових дана је на черновичком свеучилишту промовисан за доктора богословља г. Лазар *Мирковић*, префект богословског семинара у Ср. Карловцима. Млади доктор је спреман богослов, а до сада је стекао доста лепога гласа и у нашој белетристичкој књижевности као приповедач. У њему ће наше богословско училиште добити једну спремну снагу, која ће бити у стању, да још више допринесе добром гласу нашега овостраног највишега просветног завода. Живео!

НОВИЈЕ.

Беч, 16. новембра. Овдашњи политички кругови означују кризу као сталну.

Софија, 16. новембра. Конференције ради мира за који час биће закључене. По свој прилици да се не ће склапати формално примирје, него ће непријатељства за извесно време бити обустављена па ће се одмах прећи на преговоре о миру.

Будимпешта, 16. новембра. Службену лист доноси забрану извоза коња из Угарске.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ »БРАНИКА«.

Рат на Балкану.

— Арбанаска скупштина у Валони. — Привремена влада независне Арбаније. — Ратни законски предлози у угарском сабору. —

Валона, 17. новембра. Пошто је у арбанашкој скупштини проглашена независност Арбаније, склопљена је привремена влада. Председник је муслиманин **Исмаил Ћемал**, потпредседник је представник католичкога клира **Качоло**, тајник је католик **Гуракушчи**.

Будимпешта, 17. новембра. Министар-председник **Лукач** поднео је данас у сабору зак. предлоге о **изузимним мерама** за случај рата у управи и правосуђу, а домобрански министар **Хазаји** зак. предлог о обавезној доставци коња и кола за војску ради мобилизације.

Угарски сабор у кордону.

Будимпешта, 17. новембра. Пред парламентом и у саборским ходницима је сплесија полиције и жандарма. Кад је опозиција хтела да иде у саборницу, жандармерија је оборила бајонете. Уз ужасне псовке против Тисе опозиција оде.

Страшан тајфун.

Уешингтон, 17. новембра. Гувернер Филипинских Острва јавља, да је 12. (25.) о. м. тајфун разорио места Таклован и Капик. По другим вестима је убијено и рањено 15.000 до 17.000 људи.

Да ли се Ви пудерујете? Да!

Од како се у Угарској продаје чувени американски

JEC ПОРЦЕЛАН ПУДЕР

(Jesz Porcellan Puder)

од тада радо употребљавам пудер, јер

Jec порцелан пудер је најпријатнији мирисави пудер

Jec порцелан пудер је најфинији пудер на свету

Jec порцелан пудер је најнешкодљивији пудер

Jec порцелан пудер спречава знојење лица, руку, пазуха

Jec порцелан пудер отклања бубуљице и пеге

Jec порцелан пудер се врло добро лепи за лице

Jec порцелан пудер чини лице отменим и лице се не сјаји

Jec порцелан пудер је најфинији прашак за лице на целом свету

Jec порцелан пудер може се добити у оригиналним американским кутијама по **3** и **5** круна у 6 разних боја и то: **бео, роза, отворен роза, крем, отворен крем и у природној боји лица**. — При поруџбини нека се тачно назначи, која се боја жели и по коју цену.

Девојке и момци из провинције

сви без разлике купују прави

Диана крем и Диана сапун

(Diana-Creme u. Diana-Seife)

маст за пролепшавање лица и руку

од кад се иста свуда по

50 потура

може добити, једино средство против бубуљица и пега. Може се поручити поштом уз поузеће код (-) (-) власника: (-) (-)

Erényi Béla

Diana gyógyszertár

BUDAPEST, Károly-körut 5. sz.

Најмања поруџбина (-) је 3 круне. (-)

Може се добити свуда у целој земљи. 470 9—10

— **БЕОГРАДСКА ИЛУСТРОВАНА РАТНА ХРОНИКА** (Ст. М. Гребенац) излази недељом и четвртком **на целом табаку** (16 стр.) са 15—20 илустрација. **10 бројева стоје 3 К.** Поруџбине, ако се новац не пошаље у напред — не узимају се у обзир. Поруџбине и новац слати на **Напредак — Земун.**

Трговина и промет.

Новосадска пијаца

17. новембра 1912.

Пшеница нова	К	10·20—10·40
Пшеница стара	„	9·80———
Зоб нова	„	10·———·—
Јечам нови	„	8·50— 9·—
Кукуруз стари	„	10·———
Кукуруз нови окрњен	„	5·50 6—
Кукуруз у клипу	„	3·50—80
Лањик	„	9—
Горушица	„	5 — 6·—
Пасуљ бели	„	12.——.——
Пасуљ жути	„	11.——.——
Пасуљ кулаш	„	10·50—.——

Све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волове по кили	К	80—8
Свињи тешки по кили	1 К	20—28
средњи „ „	1 „	20—·—
„ лаки „	1 „	06- —
„ мршави пар 150 — 180	„	
Геоци по кили	1 „	10 - 14
Јагњци по кили	„	——
Јагњци по пару 22—24	„	———
Кљукане гуске по кили	1 „	40——
Јаја 6 комада	„	40 ——

Нашим читаоцима.

На Балкану гори! Тамо доле се решава судбина и будућност српског народа. О свим тим судбоносним догађајима „Браник“ доноси **најбрже** и **најтачније извештаје** телеграфске и писмене. Постарали смо се за **нарочитог ратног извештача** из Србије и из Црне Горе, који су нас и до сада извештавали на велико задовољство наших поштованих читалаца, а од сад ће још и више.

Све то нас стаје **великог трошка.** Зато молимо своје поштоване претплатнике, који су **заостали** са претплатом, да **пошљу свој дуг**, а и све остале позивамо, да **обнове претплату** за IV. четврт, која је настала са 1. (14.) октобром 1912. год.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину . 34 К
на по године . . 17 К
на четврт године . 8 К 50 п.

а може се претплатити и **месечно** са 2 К 90 п. За **Србију** износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале **стране земље** износи претплата **45 К** у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом **на администрацију »Браника«.**

У Новом Саду, 2. (15.) октобра 1912.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Поштованим претплатницима.

Многи наши претплатници и поред опомене не шаљу нам дужну претплату. Ми ћемо бити принуђени да им обуставимо шиљање листа, али ћемо уједно потражити пута и начина: да ма и судски дођемо до нашег потраживања. Око издавања листа имамо грдан издатак, па није ни право ни поштено да поднесемо велику штету. Ово је наша одлучна реч.

Администрација „Браника“.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ

Прва и једина српска творница Јоргана
ЗОРКЕ М. МИЛИЋЕВЕ
у **НОВОМ САДУ**, житна пијаца.

Израђује сваковрсне **јоргане** и **мадраце.** Разашиље свакоме на захтев поштанским поузећем. Леп од доброг материјала израђен глотани јорган у свакој боји по цени од само К 10 па на више. Моли за многобројну наруџбину. 363 30—52

31295. szám|Kig. 1912.

Hirdermény.

A törvényhatósági bizottság 216|1912. kgy. sz. határozata folytán Ujvidék sz. kir. város tanácsa a régi gimnázium épületének bérbeadása esetleg elidegenités utján való értékesitésére nyilvános pályázatot hirdet a következő feltételek mellett:

1.) Ajánlat tehető a helyiségek egy részének vagy a szálloda céljaira is alkalmas egész épületnek bérbevételére, vagy az egész ingatlan megvételére.

2.) Ajánlattevő ajánlatában megjelölni tartozik, hogy

a) mily célra kivánja a helyizégeket használni,

b) mily alakitásokat kiván a város által végeztetni, vagy hogy mily épitési munkákat hajlandó saját költségén elvállalni,

c) továbbá, hogy mely időponttól hány évre és mily haszonbérösszeg mellett kivánja a haszonbérletet magának biztositani.

3) Az épitkezés, illetve átalakitás az iskolai év végével valószinüleg 1913. évi julius hó 1-én lesz megkezdhető és abban az arányban folytatandó, amint az épületet a gimnázium igazgatósága a városnak átadja.

4.) A gimnázium épületének tervei a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt betekinthetők, vagy ugyanott 5 koronának a városi pénztárba leendő befizetése ellenében a tervek 1—1 másolati példánya is beszerezhető.

5) Ajánlattevők szabályszerüen felbélyegzett ajánlataikat:

„Ajánlat a régi gimnázium bérletére“ felirással ellátott és lepecsételt boritékban legkésőbb 1913. évi február hó első napjának d. e. 10 órájáig tartoznak a város iktatóhivatalánál benyujtani.

6.) A benyujtott ajánlat az ajánlattevőre a benyujtástól kezdve, a városra nézve az ajánlatot elfogadó határozat jogerőre emelkedése után válik kötelezővé.

7.) Az ajánlathoz bánatpénz gyanánt az ajánlott évi bérösszeg 50%-ának, illetve az ajánlott vételár 5%-ának készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a városi pénztárba történt befizetését igazoló letétjegy csatolandó. A bánatpénz közvetlenül az ajánlathoz nem mellékelhető.

8.) Az ajánlatokat a városi tanács 1913. évi február hó 1. napján d. e. 11 órakor nyilvános ülésen fogja felbontani, amikor ajánlattevők vagy megbizottaik is jelenlehetnek.

9.) A kötendő haszonbéri, illetve adásvételi szerződésből eredő mindennemü bélyeg, illeték és egyéb költség egyedül haszonbérlőket, illetve vevőket terheli.

10.) Végül a város kiköti, hogy az ajánlatok fölött szabadon határozhasson, esetleg egyet sem fogadjon el.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa, 1912. évi november hó 28-án.

Dr. Demetrovics Vladimir,
1—3 542 kir. tanácsos, polgármester.

Биоглобин!

Крвотворно пиће!

Даје нову животну снагу!

Ко се осећа нервозан, неенергичан, ко се после тешке болести или услед јаког душевног потреса осећа слабим; ко је малокрван, изнурен, нема воље за јело, уморан или пати од несанице, тај нека не употребљава друго што, него

„Биоглобин“.

У развитку заосталој деци је то драгоцено и јачајуће средство.

Цена једној боци 3·50 К, боца на пробу 2 К. Може се добити код:

Шубертове
Варошке апотеке
у СОМБОРУ.

Кад се узме 2 боце, шиље се слободно од поштарине, дакле нема никаква трошка! 529 13—

Само је онај прави, на ком се може читати моја фирма!

Бр. Ц. У. О. 312—6. ex 1912. 543 1—1

Дражбена објава.

Овим се расписује јавна дражба на мањак ради генералне оправке три мраморна крста у месту.

Радови се састоје: из зидарског, каменорезачког и сликарског посла, овај последњи ће се евентуално и засебно издати, а извешће се или на мрамору или на лиму.

Предрачуњена свота за све радове укупно износи 3486 К 80 пот.

Јавна дражба одржаће се дана 2. (15.) децембра 1912. године у 2 часа после подне у црквено-општинској писарници — спрат бр. 5. —, где се могу за време званичних часова предрачун и дражбени услови разгледати.

Из седнице Управног Одбора срп. правосл. црквн. општине држане у Старом Бечеју 13. (26.) новембра 1912. год.

Иван Јелчић перовођа. **Др. Милан Поповић** председник.

Ad. бр. М. Г. 99. ex. 1912.

Оглас дражбе.

Управа манастира Гргетега издаће путем јавне дражбе у среду дана 21. нов. (4. децем.) 1912. у два сата по подне попашу Манастира Гргетега у Ади Козјаку под закуп на три године и то: од 1. јан. 1913. до 31. дец. 1915. године.

Дражба ће се одржати у манастирској канцеларији где се могу до дражбе у свако доба дражбени услови видети.

У Манастиру Гргетегу 14. (27.) новембра 1912.

544 1—2 **Управа манастира.**

21493. број
1912.

Објава темишварског вашара.

Овогодишњи св. Никољдански вашар одржаће се од 12. децембра до закључно 16. децембра о. г. Дотеривање сваковрсне марве на вашар дозвољено је од 12. дец. четвртак 5 сати изјутра.

Темишвар, 5. новембра 1912.

Од варошке капетаније:
BEÉ FERENCZ
1—2 538 велики капетан.

НА ПРОДАЈУ
I-ма Прајског угљаи I-ма кокса
сваке количине у кућу постављено може се добити код 508 9—15
КОСТЕ ДРАГИНЧИЋА
Текељи Имре и успенске ул. ћошак.

Предаје се
Хотел Пеликан
у Панчеву

који се састоји из 2 велике сале, сепареа, баште, 2 нова салетла и 12 гостинских соба, ове су намештене са најновијим и најелегантнијим намештајем. Хотел се налази између жељезничке и паробродске станице, у близини обема. Путницима најзгодније за преноћиште. Хотел се предаје у след болести; услови за преузимање врло су повољни. Обратити се ваља на потписаног.

2—2 539 **Арон Јоановић.**

Преузимање
месарске радње

Јављам п. н. грађанству да сам преузео месарску радњу која се налази у **НОВОМ САДУ, у дунавској улици бр. 34.** Умољавајући цењену публику да ме својом посетом потпомогне, трудићу се, да је задовољим у свако доба са разноврсном свежом робом.

С поштовањем

3—3 536 **Лука Ковачевић.**

Дражбена објава

којом се објављује, да ће се 2. децембра 1912. п. н. у 3 сата по подне у заводским просторијама одржати дражба свих оних драгоцености, које су под ниже означеним бројевима заложене:*) 530 3—3

1310	2682	5856	8168	8389	8568
1390	2830	5940	8177	8412	8585
1789	2889	6038	8186	8415	8587
1908	3124	6122	8188	8419	8609
1935	3172	6191	8189	8422	8611
1937	3191	6394	8213	8424	8613
1953	3208	6395	8221	8426	8616
2047	3213	6400	8250	8470	8617
2050	3231	6848	8251	8476	8620
2139	3379	8008	8273	8480	8622
2184	3391	8060	8276	8502	8623
2193	3392	8062	8303	8503	8626
2267	3408	8067	8310	8509	8640
2289	3428	8070	8338	8524	8642
2409	5132	8100	8350	8526	8644
2410	5709	8137	8365	8536	8645
2435	5731	8139	8367	8546	8647
2628	5842	8161	8379	8554	
2647	5853	8165	8381	8558	

Нови Сад, 16. новембра 1912.

ЗАЛОЖНИЦА
Централног Кредитног Завода д. д.

*) Поједини заложени предмети могу се од 29. новембра т. г. у сваки дан по подне од 3—5 сах. видети у заложници.

ИЗВРСНОГА

БЕРМЕТА

на веће количине продаје по умереној цени 2—2 540

ЈОСИФ ХУК

у Новом Саду, Дунавска ул. бр. 17.

Свака птица своме јату, прави Србин своме брату

БАДАВА

разашиљем најновији и најјефтинији ценовник

ГРАМОФОНА

Патефона и Еуфона и најновији списак

СРПСКИХ ПЛОЧА

који садржи више хиљада српских песама славних певача и певачица, чувена певачка друштва, Србијанске андолије седога гуслара, веселог гајдаша, војничке глазбе, тамбураше, црквено појање, говоре, шале и доскочице, декламације и беседе у свима језицима, на производу Грамофон, Диадал Зонфон, Фаворит, Јумбо, Јумбола, Одеон, Премиер, Пате и све друге фабрикате, све јефтиније него у самој фабрици негледајући на зараду, јер тај је посао поред другог рада уведен. Тако исто може се добити по најјефтинијој цени игле и федери за Грамофон а и оправке обављам брзо и јефтино. Старе плоче примам по фабричној цени у промену. 310 25-25

МИТА Ђ. ПАЛИЋ ▪ ПАНЧЕВО

ТЕЛЕФОН БРОЈ 214.

Србине пазари код Срба, немој обијати туђе прагове.

Телефон бр. 9. Телефон бр. 9.

Постаја за сечу дрва за гориво

удешено електричном снагом уз сљедеће цене:

1 фат дрва за гориво	тестерење	К 3·—
1 „ „	тестерење и цепање	„ 4·—
1 „ „	сложити у ком. подруму	„ 1·60
1 „ „	поставити у кућу	„ 2·40

Част нам је препоручити п. н. грађанству наша дрва за гориво, све врсте, сухо и најбоље каквоће по просторном метру, а исто тако и најбољи прајски салон-угаљ и прве врсте гас-кокса по свакодобно. 482 9-24 дневној цени.

ЦЕПАНА ДРВА СТАЈУ:

100 кг.	I-ве врсте липовине	К 2·50
100 „	мешовито тврдо дрво	„ 2·50
100 „	I-ве врсте букове	„ 3·—

Пристојба за подвоз:

За 100 до 500 кг.	цепаних дрва	К 0·60
„ 500 „ 1000 „	„ „	„ 1·20
„ 1000 „ 2000 „	„ „	„ 2·40

БРАЋА ШВАРЦ,

НОВИ САД, рибља пијаца бр. 12

ПРОМЕСЕ.

ОД

Државних срећака од г. 1864.

Главни згодитак	. . .	К 300.000·—
1 згодитак	по . .	„ 40.000·—
1 „	„ . .	„ 20.000·—
2 згодитка	„ . .	„ 10.000·—
2 „	„ . .	„ 4.000·—
3 „	„ . .	„ 2.000·—
40 згодитака	„ . .	„ 800·—

Жребање 2. децембра 1912.

ЦЕНА: К 18·—

издаје

МЕЊАЧНИЦА

ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА ДЕОН. ДРУШТВО У НОВОМ САДУ.

533 3—3

*) Поштом шаљемо поруџбине само кад нам се новац унапред пошаљу заједно са 35п. за поштарине.

COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE

француска линија

Редовна директна линија брзих бродова

Хавр-Њујорк

и Канада.

via Базел (Швајцарска) Париз

268 25—35 *Канцеларија:*

BUDAPEST, VII., BAROSS-PLAZT 15

Адреса за телеграме: Transat, Budapest

ПОЛЕПШАЛА ЗА ЛИЦЕ, КОСУ и БРКЕ!

Мени је успело даме са средствима за године подмладити и полепшати са **Карси** кремом К 2 и **Карси** брашном које је за лице прати и масирати. Ко њега раби изгуби брзо сунчане пеге, митесере, лишајеве, набоpe и флеке, кожа постане фина и бела, цена К 1 и 2. Брашно за фине руке добива се за 20 фил. **Карси** пудер К 1—2, **Карси** Ђулсија из сока љиљана и ружице, прави кожу фину и белу, и чисти ју од флека, боца 80 фил. **Карси** руменило нешкодљиво за уснице и лице К 1, **Карси** прашак за зубе 40 и 70 фил. **Карси** боја само цеђ ју испрати може црна, смеђа, тамносмеђе, цена К 3·90. Од **Карси** воде престане коса за 8 дана опадати и лечи перут боца К 2, **Карси** помада за пораст косе, за 6 месеци нарасте коса 8—10 cm., цена К 2, фини сапуни 30—50 фил. Од бечких професора пронађена и препоручена средства шаље поузећем Mme. Térése Wien VIII. Lerchengasse 25.

507 5—52

ПРВА ЈУЖНО-УГАРСКА ФАБРИКА КОЛА

Матије Рајха и Карла Лебхерца

У НОВОМ САДУ.

Извоз готових кола у све балканске државе.

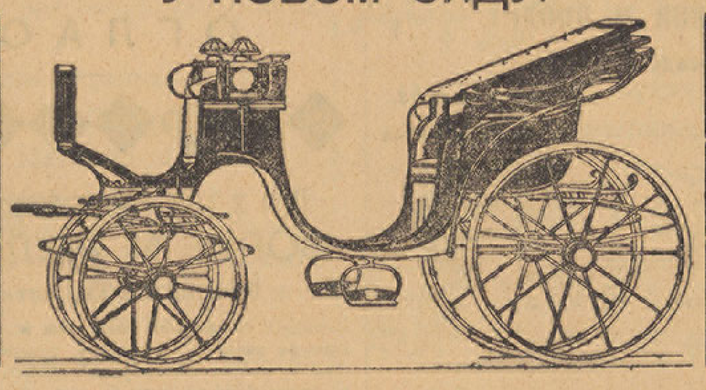

Лондон 1908. Златна колајна.

Највеће стовариште најразличитијих, најмодернијих кола од најједноставније до најелегантније израде по најјефтинијим ценама. Признато солидна творевина. — Илустровани ценовници бесплатно и франкирано. Стара се кола оправљају најбрижљивије или се на жељу и трампе. 211 33—52

ОГЛАШАВАЈТЕ у „БРАНИКУ“

Стефановићева

КАВА

55 45—52

ТВОРНИЦА ТОРОЊСКИХ САТОВА и ЛИВНИЦА ЗВОНА

ПАЈЕ Ђ. ПАНТЕЛИЋА

У ЗЕМУНУ

ОСНОВАНА 1854.

896. На будимпештанској миленијској изложби са великом медаљом одликован.

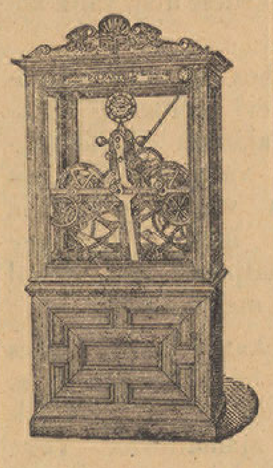

Мањим општинама даје уз отплату на више година.

Израђује торњске сатове најновијег модерног сопственог система, са слободном кретајућом шетаљком и штифтенганг са челичним једеком (Drahtseil). Лије нова и прелива стара звона, по најновијем систему хармонично удешава, са гвозденом покретном круном. Израђује козе за звона од кованог гвожђа.

Под гаранцијом за тачну и солидну израду.

1900. год. посетио париску светску изложбу ради проучавања исте струке.

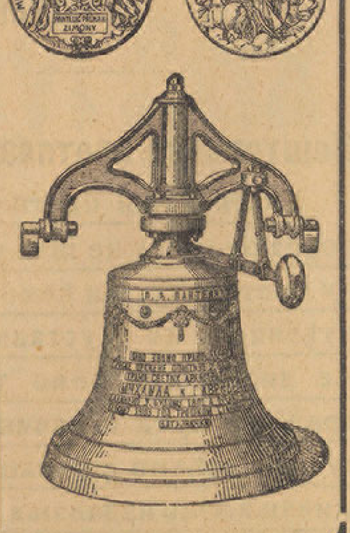

86 44—52

НОВО - ОТВОРЕНО ПОМОДНО СТОВАРИШТЕ У НОВОМ САДУ

у новосазиданој палати римокат. општине.

Част нам је пошт. грађанство из места и околине најучтивије известити, да смо **велико стовариште**

ГОТОВОГ ОДЕЛА ЗА ГОСПОД, ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ

отворили. Наше стовариште је снабдевено са најновијом модом те струке, те смо у том пријатном положају, да ћемо пошт. муштерију како у великом избору изврсне робе тако и са тачном послугом и строго утврђеним ценама најбоље задовољити моћи.

С поштовањем **Манојло Рот и син.**

Велико стовариште капута за госпође од астрагана, перзијанера и силскина. Исто тако велики избор плишаних мантлова, капута, муфова, кољеа од мардара и сибирског цобла. — Велико стовариште ћурчијске робе. Уједно примамо наруџбине по мери као и оправке.

439 14-26

Власник и издавалац: Деон. друштво Браник.

Парна штампарија д. д. Браника у Н. Саду.